15.5.2018

Ympäristövaliokunta 16.5. klo 9.50

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019-2022, erityisesti Metsähallituksen Luontopalvelut

Timo Tanninen
Luontopalvelujohtaja
Metsähallitus

Metsähallitukselle säädetyt julkiset hallintotehtävät hoidetaan erillisessä julkisten hallintotehtävien yksikössä, joka jakautuu Luontopalveluihin ja Eräpalveluihin. Metsähallituksen Luontopalvelut vastaa Suomen luonnonsuojelualueverkoston hoidosta ja käytöstä sekä lajien ja luontotyyppien suojelusta. Luontopalvelut tuottaa luonnon virkistyskäyttöön liittyviä luonto- ja retkeilypalveluita myös Metsähallituksen monikäyttömetsissä sekä vaalii kulttuuriomaisuutta. Luontopalveluilla on myös metsäpuiden siementen hankintaan ja varastointiin liittyviä tehtäviä. Eräpalvelut toteuttaa riista- ja kalataloudellisia hankkeita, myöntää metsästys- ja kalastuslupia sekä tekee erävalvontaa kaikilla valtion mailla.

Metsähallituksen Luontopalvelut saa valtion budjettirahoitusta ympäristöministeriöltä (mom. 35.10.52 Metsähallituksen julkisten hallintotehtävät) sekä maa- ja metsätalousministeriöltä (mom. 30.64.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät), Eräpalvelut MMM:n em. momentilta.

Mom. 35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (YM)

Ympäristöministeriön määrärahalla rahoitetaan kansallispuistojen ja muiden luonnonsuojelualueiden sekä kulttuuriperintökohteiden hoitoa sekä eliölajien ja luontotyyppien suojelua.

Valtioneuvoston selonteossa julkisen talouden suunnitelmasta (JTS) vuosille 2019-2022 todetaan, että ”Kansallispuistojen ja muiden vilkkaasti käytettyjen luonnonsuojelualueiden hyvällä hoidolla edistetään luonnon virkistyskäyttöä ja luontomatkailua, jolla on myönteinen vaikutus työllisyyteen ja paikallistalouteen.” Kansallispuistojen ja Metsähallituksen Luontopalvelujen muiden käyntikohteiden kävijämäärät ovat jatkuvassa, ripeässä kasvussa. Vuonna 2017 näille kohteille tehtiin yhteensä jo lähes 6 miljoonaa käyntiä mikä tuotti 258 miljoonan euron paikallistulovaikutukset. Edellytyksenä myönteisen trendin jatkumiselle sekä matkailu-, työllisyys- ja paikallistaloushyötyjen saamiselle on kuitenkin se, että Luontopalvelujen vastuulla olevien opastus- ja retkeilypalvelujen korkea taso voidaan säilyttää. Tähän liittyy merkittäviä haasteita, joihin JTS 2019-2022 ei tuo ratkaisua.

Metsähallituksen Luontopalvelujen hoitovastuulla olevien kohteiden määrä on viime vuosina kasvanut nopeasti: uusia kansallispuistoja ja muita valtion luonnonsuojelualueita perustetaan, yksityisten luonnonsuojelualueiden hoitovastuu on siirretty Luontopalveluille ja valtion kiinteistöstrategian mukaisesti Luontopalvelujen hallintaan ja hoitoon on muilta valtion toimijoilta (mm. Museovirasto, Puolustusvoimat) siirretty suuri määrä arvokasta kulttuuriperintöä; linnoituksia, linnanraunioita ymv. Kävijämäärien nopea lisääntyminen lisää myös opastus- ja retkeilypalvelujen tarvetta. Aiemmin merkittävän valtion työllisyystyöohjelman kautta (TEM) tulleen rahoituksen päättyminen ja EU-rahoitusvälineiden tiukentuneet ehdot perusinfran rakentamisen osalta ovat vaikeuttaneet virkistystä ja matkailua palvelevan opastus- ja retkeilyvarustuksen korjaus- ja täydennysinvestointien rahoittamista muulla kuin suoralla budjettirahoituksella. Luontopalvelut on tehnyt luonto- ja historiakohteiden rakenteiden ja rakennusten korjausvelkalaskelman, jota edelleen tarkennetaan. YM:n momentin osalta opastus- ja retkeilyrakenteiden korjausvelka on noin 37,5 milj. euroa, kulttuuriperintökohteiden osalta vielä selvästi suurempi, yli 70 milj. euroa.

Ympäristöministeriön momentin 35.10.52 kokonaisrahoitus oli parhaimmillaan 35-37 milj. euroa vuodessa vuosina 2014-2016, sisältäen myös määräaikaista erillisrahoitusta mm. uusien kansallispuistojen ja Luontopalveluille siirrettyjen kulttuuriperintökohteiden peruskunnostukseen. Myös eduskunnan myöntämät lisämäärärahat ovat monena vuonna tuoneet merkittävän lisän käytettävissä oleviin resursseihin. Valtiontalouden kehyksissä ko. momentin kokonaismäärärahat ovat vuosina 2019-2020 noin 30 miljoonaa ja 2021-2022 hieman alle 29 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 määräraha sisältää 1,145 miljoonaa euroa Saamelaismuseon ja Ylä-Lapin luontokeskus Siidan laajennusta ja perusnäyttelyn uudistusta varten, vuoden 2022 määräraha vastaavasti 0,15 miljoonaa euroa Siidan vuokra- ja käyttökustannusten kasvuun.

PM Sipilän hallituksen kärkihanke Matkailu 4.0 (Metsähallituksen Luontopalvelujen rahoitusosuus yhteensä 3,97 milj. euroa vuosille 2018-2019) on merkittävästi edesauttanut monien Metsähallituksen kansallispuistojen ja muiden kärkikohteiden retkeilyinfran kunnostamista sekä digipalvelujen (luontoon.fi, retkikartta.fi) uudistamista. Tämän tyyppisen lisärahoituksen jatkamiselle tai Luontopalvelujen perusrahoituksen tason nostolle olisi kehyskauden osalta ehdottomasti tarvetta.

Mom. 30.64.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (MMM)

Maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella tuotetaan retkeilypalveluita valtion retkeilyalueilla ja muilla virkistyskäyttökohteilla luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. Myös metsäpuiden siementen hankinta ja varastointi rahoitetaan tältä MMM:n momentilta. Metsähallituksen Eräpalvelujen vastuulla olevia, etenkin erävalvontaan mutta osin myös kalastukseen ja metsästykseen liittyviä tehtäviä rahoitetaan tältä samalta momentilta, metsästystä ja kalastusta kuitenkin pääosin lupatuloilla.

Valtion retkeilyalueisiin ja muihin luonnonsuojelualueiden ulkopuolisiin retkeily- ja virkistyskäyttökohteisiin kohdistuu samoja haasteita opastus- ja palveluvarustuksen kunnossapidon osalta kuin luonnonsuojelualueilla. Valtion retkeilyalueet ja vastaavat kohteet täydentävät ja monipuolistavat merkittävällä tavalla sitä retkeily- ja ulkoilutarjontaa mitä kansallispuistot ja vastaavat suojelukohteet tarjoavat. Metsähallituksen Luontopalvelujen korjausvelkalaskelman mukaan MMM:n momentilla rahoitettavien retkeily- ja virkistyskohteiden korjausvelka on n. 6,7 miljoonaa euroa. Tähän ei JTS 2019-2022 esitä ratkaisua.

Em. PM Sipilän hallituksen kärkihankkeen Matkailu 4.0 rahoitus vuosina 2018-2019 kohdentuu osin myös valtion retkeilyalueiden ja vastaavien luonnonsuojelualueiden ulkopuolisten virkistyskäyttökohteiden palveluvarustuksen kunnostamiseen, mikä on erittäin myönteistä. Rahoituksen jatkaminen koko kehyskauden erillisrahoituksella tai ko. määrärahan tason nostolla olisi erittäin tärkeää.

Metsähallituksen Eräpalveluihin, etenkin erävalvontaan sekä uuden kalastuslain toimeenpanoon liittyy toiminnallisia ja rahoituksellisia haasteita, joihin JTS 2019-2022 ei esitä ratkaisuja. Metsähallitus toimittaa mielellään pyynnöstä lisätietoa tästä ympäristövaliokunnalle.

Valtioneuvoston selonteossa julkisen talouden suunnitelmasta (JTS) vuosille 2019-2022 todetaan, että ”Metsähallituksen Luontopalvelujen rahoitusta lisätään kehyskaudella vuosittain 1,1 milj. euroa Pohjois-Suomen metsäpuiden siemenhuoltoon ja varmuusvarastointiin liittyviin tehtäviin.” Tämä on erinomainen uudistus ja määrärahalisäys, sillä Pohjois-Suomen äärevissä oloissa hyviä siemenvuosia on erittäin harvoin. Lisämääräraha turvaa sen, että käpyjen keruu voidaan toteuttaa tehokkaasti silloin kun hyvä siemenvuosi osuu kohdalle.

